

De Relatie tussen Psychologische Controle door de Moeder en Dark Triad
persoonlijkheidskenmerken bij Adolescenten

Bachelor Thesis

Tilburg University

Caro Strücks

880624

Begeleider: J. Borghuis

Bachelor thesis Klinische Gezondheidspsychologie

Departement Ontwikkelingspsychologie

Mei 2014

Samenvatting

In deze cross-sectionele studie is de relatie tussen psychologische controle door de moeder en de Dark Triad (machiavellisme, psychopathie en narcisme) bij adolescenten onderzocht. Eerdere studies toonden reeds verbanden tussen psychologische controle en agressie, en de Dark Triad en agressie. Daarom werd in deze studie een significante en positieve relatie tussen psychologische controle en de Dark Triad verwacht. Tevens was de verwachting dat agressie de relatie zou mediëren. 421 Belgische middelbare scholieren en hun moeders werden geacht vragenlijsten over psychologische controle en de Dark Triad in te vullen. Om de eerste hypothese te testen, werd een regressie uitgevoerd waarbij de trekken van de Dark Triad in één model werden gestopt, zodat de unieke variantie van elke trek bepaald kon worden. Resultaten uit deze analyse indiceerden dat er een positief verband bestond tussen psychopathie en psychologische controle gerapporteerd door adolescenten en moeders. Daarnaast bleek ook machiavellisme positief gerelateerd aan psychologische controle gerapporteerd door moeders. Resultaten voor machiavellisme toonden geen significante relaties met psychologische controle gerapporteerd door adolescenten, en resultaten voor narcisme toonden geen significante relatie met psychologische controle gerapporteerd door moeders. Toevoeging van indirecte en directe agressie aan het model leverde geen significante resultaten op: indirecte en directe agressie hadden geen invloed op psychologische controle. Indirecte agressie toonde echter wel positieve relaties met machiavellisme, narcisme en psychopathie. Directe agressie was alleen significant positief geassocieerd met psychopathie. Vervolgstudies zijn nodig om de mechanismen achter de Dark Triad te verduidelijken en de rol van opvoeding hierin te bepalen.

Sleutelwoorden: psychologische controle, machiavellisme, psychopathie, narcisme, Dark Triad, indirecte agressie, directe agressie, cross-sectioneel

Abstract

In this study, the relationship between maternal psychological control and the Dark Triad (machiavellianism, psychopathy and narcissism) in adolescents was investigated. Previous studies have shown associations between psychological control and aggression and the Dark Triad and aggression. Therefore a positive relationship between psychological control and the Dark Triad was expected. Also, it was hypothesized that aggression would mediate this relationship. A group of 421 Belgian students and their mothers completed questionnaires about psychological control and the Dark Triad. To test the first hypothesis, a regression of psychological control on the Dark Triad was conducted. All traits of the Dark Triad were put in one model, so that it was possible to determine the unique variance of each trait. Results indicated a positive relationship between psychopathy and psychological control reported by adolescents and mothers. Furthermore, machiavellianism showed a positive relation with psychological control reported by mothers. Results for machiavellianism and narcissism did not show significant relations with psychological control reported by adolescents. Psychological control reported by mothers was not significantly related to narcissism. Adding indirect and direct aggression to the model did not yield significant results: indirect and direct aggression did not have an influence on psychological control. Indirect aggression was however positively related to machiavellianism, psychopathy and narcissism. Direct aggression was only positively associated with indirect aggression. Further studies are necessary to clarify the role of parental education in the traits pertaining to the Dark Triad and the working mechanisms behind these traits.

Keywords: psychological control, machiavellianism, psychopathy, narcissism, Dark Triad, indirect aggression, direct aggression, cross-sectional

Er wordt in toenemende mate onderzoek gedaan naar de invloed van psychologische controle op het ontwikkelen psychopathologische gedragskenmerken bij kinderen en adolescenten. Voorbeelden zijn studies naar de relatie tussen psychologische controle en externaliserend probleemgedrag (Barber, 2002; Stone et al., 2013) als agressie (Albrecht, Galambos, & Jansson, 2007; Kuppens, Grietens, Onghena, & Michiels, 2009; de Haan, Soenens, Dekovic, & Prinzie, 2013; Kuppens, Laurent, Heyvaert, & Onghena, 2013; Murray, Haynie, Howard, Cheng & Simons-Morton, 2013a; Murray, Dwyer, Rubin, Knighton-Wisor, & Booth-LaForce, 2013b), en internaliserend probleemgedrag (Barber, 2002; Stone et al., 2013) als angst (Loukas, Paulos, & Robinson, 2005; Wijsbroek, Hale III, Raaijmakers, & Meeuws, 2011). Er is voor adolescenten tot op heden echter weinig onderzoek verricht naar de psychopathologische persoonlijkheidstrekken die deel uit maken van wat in de wetenschappelijke literatuur ook wel de Dark Triad van de persoonlijkheid wordt genoemd (Paulhus & Williams, 2002; Jones & Figueredo, 2013).

De Dark Triad bestaat uit de persoonlijkheidstrekken (1) machiavellisme, een persoonlijkheidstrek die betrekking heeft op manipulatief gedrag, een gebrek aan empathie, uitbuiting van anderen, een gebrek aan moraal en een focus op eigenwinst; (2) psychopathie, antisociaal gedrag dat wordt gekenmerkt door manipulatie, meedogenloosheid, een gebrek aan empathie en persoonlijk affect en een verhoogd gevoel van eigenwaarde en (3) narcisme, dat wordt gekenmerkt door manipulatief gedrag, zelfgenoegzaamheid, een gebrek aan empathie en een verhoogd gevoel van eigenwaarde (Paulhus & Williams, 2002; Jones & Figueredo, 2013; Muris, Meesters, & Timmermans, 2013). De Dark Triad persoonlijkheidstrekken correleren onderling, wat veroorzaakt wordt door de aanwezigheid van manipulatief gedrag en een gebrek aan empathie bij alle drie de trekken (Jones & Figueredo, 2013). Een gebrek aan empathie zorgt ervoor dat men moeite heeft met het beschrijven van de eigen gevoelens en het herkennen van

gevoelens bij anderen, wat het anti-sociale gedrag horende bij de Dark Triad persoonlijkheidstrekken faciliteert (Jonason & Krause, 2013).

Psychologische controle wordt over het algemeen gedefinieerd als overbeschermend en overbetrokken gedrag, waarbij door het geven van kritiek, het aanpraten van een schuldgevoel en het geven van weinig liefde of afwijzing, het gedrag van kinderen getracht wordt te manipuleren (Barber, 2002; Nelson et al., 2013).

Wanneer er wordt gekeken naar de emotionele ontwikkeling van kinderen en adolescenten, lijkt psychologische controle door moeders en vaders positief gerelateerd te zijn aan het ontstaan van internaliserende en externaliserende gedragsproblemen (Stone et al., 2013). Deze problemen kunnen leiden tot de ontwikkeling van negatieve attributiestijlen (Nelson & Coyne, 2009; Schleider, Vélez, Krause, & Gillham, 2014) en negatieve emoties (Aunola, Tolvanen, Viljaranta, & Nurmi, 2013) zoals angst, (Schleider et al., 2014) en gevoelens van depressie veroorzaken (Soenens et al., 2012).

Hoewel de meeste studies omtrent de invloed van psychologische controle de nadruk leggen op de rol van de ouders, is het plausibel dat kinderen ook invloed hebben op het gedrag van ouders. Uit een longitudinale studie onder 1313 Nederlandse adolescenten bleek dat angstige adolescenten hun ouders over de tijd als steeds veeleisender, meer controlerend en minder gevoelig zagen (Wijsbroek et al., 2011). In een andere studie werd de relatie tussen psychologische controle en agressie gemedieerd door angst. Psychologische controle door moeders leidde tot sociaal evaluatieve angst (een component van sociale angst) bij meisjes met als gevolg dat zij meer agressief gedrag gingen vertonen (Loukas et al., 2005). Een studie onder 204 Russische kleuters en hun ouders toonde dat psychologische controle door beide ouders voor een toename in agressie bij hun kinderen zorgde. Dit effect was vooral zichtbaar tussen ouders en kinderen van hetzelfde geslacht (Nelson et al., 2013). Eenzelfde soort verband is ook gevonden in

een studie waarbij het effect van psychologische controle sterker was voor adolescenten dan voor jonge kinderen (Kuppens et al., 2013). Agressief gedrag kan ook een toename in psychologische controle door de ouders voorspellen (Murray et al., 2013a; de Haan et al., 2013). Albrecht, Galambos, & Jansson (2007) vonden dit effect alléén voor moeders. Een mogelijke verklaring voor de invloed van agressief gedrag op psychologische controle is dat door de toename in agressief gedrag van kinderen, ouders hun ouderrol als een last kunnen ervaren, die schadelijk is voor hun autonomie. Het gevolg is dan dat zij meer psychologische controle zullen uitoefenen op hun kinderen (de Haan et al., 2013). Een andere verklaring is dat agressief gedrag door kinderen bij ouders de verwachting schept agressiever te moeten optreden tegen wangedrag (Murray et al., 2013a).

De zojuist beschreven studies suggereren dat er een wederkerige relatie bestaat tussen psychologische controle door ouders en het gedrag van hun kinderen. Voor de huidige studie zouden deze resultaten kunnen impliceren dat er zowel een effect van psychologische controle op machiavellisme, psychopathie en narcisme bestaat als een effect van deze trekken op psychologische controle. Feitelijke studies naar een dergelijke wederkerige relatie zijn reeds uitgevoerd voor agressie en psychologische controle. Een 2-jarige studie naar de relatie tussen psychologische controle en relationele agressie toonde dat psychologische controle door de moeder positief gerelateerd aan relationele agressie bij jonge kinderen (van 8 tot 10 jaar) één jaar na de eerste meting. Daarnaast bleek relationele agressie positief gerelateerd aan psychologische controle door de moeder het jaar daarna. Voor vaders was de relatie niet wederkerig; psychologische controle door vaders zorgde alléén voor een toename van relationele agressie één jaar na de eerste meting (Kuppens et al., 2009). Een longitudinale studie onder 168 moeders en adolescenten vond ook een wederkerig effect tussen psychologische controle en agressie, welke echter wel werd gemedieerd door moeder-adolescent conflicten (Steege & Gondoli, 2013).

Agressie is niet alleen gerelateerd aan psychologische controle, maar blijkt ook verbanden te hebben met bepaalde trekken van de Dark Triad. In een studie van Muris et al. (2013) bleken machiavellisme en psychopathie beiden uniek gecorreleerd te zijn met agressie. Kerig & Stellwagen (2010) vonden dat machiavellisme vooral gerelateerd was aan vormen van agressie die worden gebruikt om de eigen materiële behoeften te vervullen, zoals proactieve of relationele agressie. Een verklaring hiervoor is dat deze vormen van agressie vaak betrokken zijn bij onderlinge machtsverhoudingen en manipulatie (Kerig & Stellwagen, 2010). Andere studies beschrijven narcisme als een significante voorspeller van agressie (Bushman & Baumeister, 1998; Barry, Frick, Adler, & Grafeman, 2007; Kerig & Stellwagen, 2010). Het gebrek aan empathie en het verhoogde gevoel van eigenwaarde dat door narcisten wordt ervaren, zorgt ervoor dat zij persoonlijke beledigingen of kritiek door anderen als een bedreiging zien. Als reactie hierop zullen narcisten zich agressief gedragen (Bushman & Baumeister, 1998; Barry et al., 2007).

Het gedrag van narcistische adolescenten is mogelijk het gevolg van psychologische controle gekenmerkt door onder andere een gebrek aan liefde. In een dergelijke opvoeding wordt kinderen geleerd hun gedrag aan te passen aan het verwachtingspatroon van de ouders. Het gevoel van eigenwaarde van deze kinderen zal dan afhangen van de waardering die zij van hun ouders krijgen. Psychologische controle door de ouders zal het gevoel van eigenwaarde bedreigen met als gevolg dat deze kinderen narcistisch gedrag gaan vertonen (Horton, Bleau, & Dwrecki, 2006). Kortom, psychologische controle kan het gevoel van eigenwaarde en daarmee het sociale functioneren van kinderen, aantasten. Daarnaast hebben de hierboven beschreven studies aangetoond dat psychologische controle kan leiden tot agressie (Albrecht, Galambos, & Jansson, 2007; Kuppens, Grietens, Onghena, & Michiels, 2009; Kuppens, Laurent, Heyvaert, & Onghena, 2013; Dwyer, Rubin, Knighton-Wisor, & Booth-LaForce, 2013b) en negatieve emoties (Aunola,

Tolvanen, Viljaranta, & Nurmi, 2013) bij adolescenten. Bovendien worden ook machiavellisme, psychopathie en narcisme regelmatig in verband gebracht met agressief gedrag (Bushman & Baumeister, 1998; Barry, Frick, Adler, & Grafeman, 2007; Kerig & Stellwagen, 2010; Muris et al., 2013). Om deze redenen is het belangrijk de mechanismen achter psychologische controle en de Dark Triad te onderzoeken, zodat probleemgedrag als agressie en aantasting van het emotioneel welzijn bij adolescenten efficiënt aangepakt kan worden.

Helaas zijn feitelijke studies naar de relatie tussen psychologische controle en de Dark Triad persoonlijkheidstrekken beperkt. In een studie onder 234 Israëlische homoseksuele, biseksuele en transgender adolescenten was psychologische controle door ouders gerelateerd aan een toename in psychopathologie bij adolescenten (Bebes, Samarova, Shilo & Diamond, 2013). De resultaten uit deze studie zeggen echter nog niets over het verband tussen psychologische controle en psychopathologie voor heteroseksuele adolescenten. Daarnaast zijn machiavellisme, psychopathie en narcisme ook in deze studie niet expliciet onderzocht in relatie tot psychologische controle.

Een beperking van veel studies naar Dark Triad persoonlijkheidskenmerken is dat ze alléén uitgevoerd zijn met volwassenen (Muris et al., 2013). Hoewel psychologische controle een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van zowel jonge als oudere kinderen, lijken adolescenten het meest beïnvloed te worden. Een belangrijk aspect in de adolescentie is de zoektocht naar een eigen identiteit, die mede wordt bepaald door de psychologische controle die adolescenten ervaren (Nelson et al., 2013). Daarom is er gekozen om de huidige studie uit te voeren met adolescenten.

Een andere beperking van bestaand onderzoek is dat er zowel in de studies naar psychologische controle als studies naar de Dark Triad persoonlijkheidstrekken vaak gebruik is

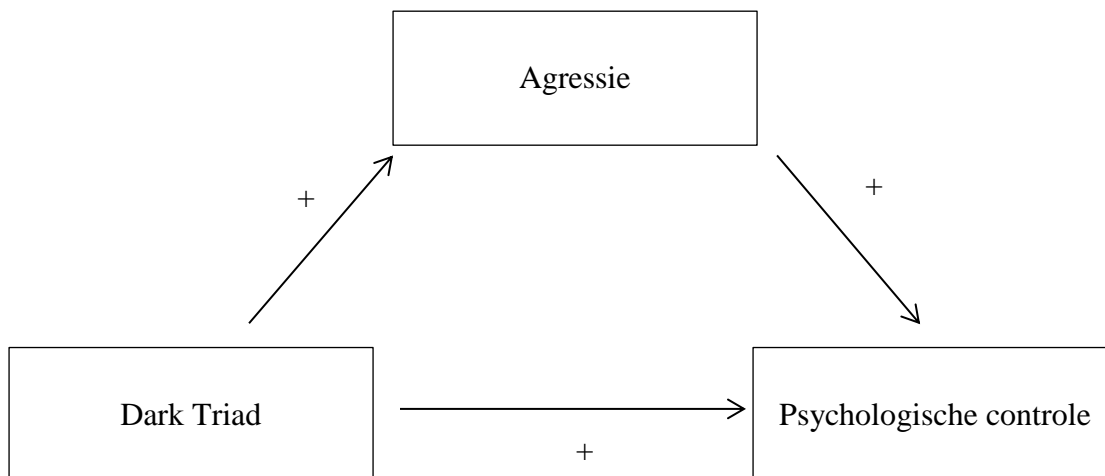
gemaakt van slechts één rapporteur: de ouder(s), of het kind. Om deze reden zal in deze studie gebruik gemaakt worden van zelfrapportage door het kind, en rapportage door een ouder.

Eerdere studies naar psychologische controle hebben vooral significante resultaten gevonden voor moeders (Loukas et al., 2005; Albrecht, et al., 2007; Steeger & Gondoli, 2013). Zo heeft een studie onder adolescente seksuele minderheden heeft aangetoond aan dat psychologische controle door moeders voor een grotere toename in psychopathologie zorgde, dan psychologische controle door vaders (Bebes et al., 2013). Daarnaast is uit meerdere studies gebleken dat psychologische controle moeders een toename in relationele agressie voorspelt, en dat relationele agressie eveneens voor een toename in psychologische controle door moeders zorgt (Albrecht et al., 2007; Kuppens et al., 2009). Bovendien wordt relationele agressie door machiavellisten gebruikt om hun eigen behoeften te vervullen en anderen te manipuleren (Kerig & Stellwagen, 2010). Het zou dus zo kunnen zijn dat psychologische controle door moeders een rol speelt bij ten minste één van de Dark Triad persoonlijkheidstrekken, namelijk machiavellisme. Daarom is er voor gekozen om alléén de psychologische controle gerapporteerd door moeders mee te nemen in de studie.

In de huidige studie zal de relatie tussen psychologische controle door de moeder, en machiavellisme, psychopathie en narcisme bij adolescenten onderzocht worden. Zoals hierboven besproken is, onderzochten de meeste studies de relatie tussen psychologische controle en negatieve emoties of agressie. Psychologische controle door de ouders is mogelijk ook geassocieerd met Dark Triad persoonlijkheidskenmerken. Het kan angstgevoelens doen toenemen en leiden tot een verminderd gevoel van eigenwaarde, wat vervolgens weer kan zorgen voor narcistisch gedrag. Daarnaast kan psychologische controle agressief gedrag tot gevolg hebben, wat ook een rol speelt bij Dark Triad persoonlijkheidskenmerken.

RELATIE PSYCHOLOGISCHE CONTROLE EN DARK TRIAD PERSOONLIJKHEID ADOLESCENTEN

Kortom, er bestaan voldoende aanwijzingen voor het idee dat er een relatie bestaat tussen psychologische controle en machiavellisme, psychopathie en narcisme. We verwachten dan ook dat psychologische controle een positieve invloed heeft op deze trekken. Gezien er in de literatuur een effect is beschreven van negatieve emoties en agressie op psychologische controle, is de verwachting dat machiavellisme, psychopathie en narcisme tevens tot een toename van psychologische controle zullen leiden. Tot slot biedt de bestaande literatuur voldoende onderbouwing voor het idee dat agressie zowel gerelateerd is aan psychologische controle, als aan machiavellisme, psychopathie en narcisme. Daarom zal agressie als extra variabele opgenomen worden in het onderzoek, waarbij verwacht wordt dat agressie een mediërend effect zal hebben op de relatie tussen psychologische controle en machiavellisme, psychopathie en narcisme.

Figuur 1. De verwachte invloed van Dark Triad op Psychologische controle, gemedieerd door Agressie.

Methode

Deelnemers

Data voor deze studie zijn verkregen uit een grootschalig onderzoek naar opvoedingsstijl van moeders, en persoonlijkheid van moeders en adolescenten. De moeders en adolescenten werden aan elkaar gekoppeld door middel van een gezinsnummer, zodat er 421 moeder-adolescentkoppels ontstonden. De adolescenten bevonden zich in de leeftijdscategorie van 15 t/m 24 jaar ($M = 16,86$, $SD = .962$). Van vier adolescenten was geen leeftijd bekend (1.0 %). Meer jongens ($n = 221$, 52.5 %) dan meisjes ($n = 198$, 47 %) namen deel aan het onderzoek. Van vier adolescenten was de leeftijd (1.0 %) en van twee adolescenten het geslacht (.5 %) onbekend.

De moeders bevonden zich in de leeftijdscategorie van 33 t/m 76 jaar ($M = 46,23$, $SD = 4.135$). Van 113 (26.8 %) moeders was de leeftijd onbekend. Omdat bij de regressieanalyses wordt gecontroleerd voor leeftijd en geslacht, zullen adolescenten en moeders van wie dit onbekend is niet meegenomen worden in de regressies.

De overgrote meerderheid van de moeder-adolescentkoppels was van Belgische afkomst ($n = 298$, 70.8 %). Van 5 % was de afkomst onbekend. De resterende koppels waren van Angolese, Ivoriaanse, Kosovaraanse, Marokkaanse, Nederlandse of Tsjechische afkomst.

Procedure

In de periode van oktober 2011 tot januari 2012 werd de vragenlijst aan adolescente leerlingen en hun moeders van verschillende middelbare scholen in België aangeboden. De middelbare scholen werden op willekeurige wijze geselecteerd voor de studie, alvorens deze toestemming gaven voor deelname. De scholen die toestemming hadden gegeven werden door de hoofdonderzoeker persoonlijk geïnformeerd over de inhoud van de studie. Vervolgens werden leerlingen en moeders van de deelnemende scholen benaderd. In een passieve consent werd de studie uitgebreid toegelicht, en konden moeders toestemming voor deelname te weigeren.

Moeders waren in de gelegenheid zowel voor henzelf als voor hun kinderen toestemming te ontzeggen.

Vóór de feitelijke afname kregen de leerlingen duidelijke schriftelijke en verbale instructies bij de vragenlijst. In deze instructies werd onder andere de inhoud en afnameduur van de vragenlijst toegelicht. Daarnaast werd de leerlingen verzekerd dat deelname geheel vrijwillig was en dat de gegevens anoniem behandeld zouden worden. Vervolgens kregen zij een enveloppe met daarin twee vragenlijsten (één voor het kind en één voor de moeder) mee naar huis. Indien leerlingen niet wensten deel te nemen aan de studie, konden zij dit aangeven op het bijgevoegde passieve consentformulier. Leerlingen hadden de mogelijkheid de vragenlijst in een vrij lesuur op school of thuis in te vullen. Zij leverden hun ingevulde vragenlijst in bij de klasverantwoordelijke.

Voor moeders waren eveneens duidelijke schriftelijke instructies bij de vragenlijst gevoegd. De ingevulde vragenlijsten van de moeders werden in een gesloten enveloppe bij het secretariaat of de klasverantwoordelijke ingeleverd. Voor zowel de moeders als de leerlingen gold geen beloning voor deelname aan de studie.

Instrumenten

De voor dit onderzoek gekozen vragenlijsten maken deel uit van de vragenlijsten “Gevoelens en gedachten over uzelf en uw zoon/dochter” (4 vragenlijsten) en “Gevoelens en gedachten over jezelf, je ouders, je leeftijdsgenoten” (8 vragenlijsten). Voor het verwerven van relevante data zijn de resultaten van de “Leuven Adolescent Perceived Parenting Scale” (Soenens, Vansteenkiste, Sierens, Luyckx, & Goossens, 2004), en “Dirty Dozen” (Jonason & Webster, 2010) voor zowel moeders als adolescenten gebruikt. Agressie is gemeten middels de “Direct and Indirect Aggression Scales” (Bjorkqvist, Lagerspetz, & Osterman, 1992).

Psychologische controle door moeder. Psychologische controle door de moeder werd gemeten met de “Leuven Adolescent Perceived Parenting Scale” (LAPPS; Soenens et al., 2004). De vragenlijst bestaat uit 15 items, en meet de constructen “responsiviteit” (7 items) en “psychologische controle” (8 items). Omdat we in deze studie geïnteresseerd waren in psychologische controle, werd alléén de subschaal “psychologische controle” gebruikt. De subschaal bestaat uit vragen als “Mijn moeder probeert steeds de manier waarop ik de dingen zie te veranderen”(adolescenten) / “Ik probeer de manier waarop mijn zoon of dochter de dingen ziet te veranderen” (moeders), en “Mijn moeder rakelt mijn vroegere fouten op wanneer ze mij bekritiseert” (adolescenten) / “Ik rakel soms de vroegere fouten van mijn zoon of dochter op wanneer ik hem of haar bekritiseer” (moeders).

Deelnemers konden aangeven in hoeverre de stellingen op hen van toepassing waren op een 5-punts Likertschaal (*1 = helemaal niet van toepassing, 5 = helemaal van toepassing*). Ze werden geacht hun antwoorden zo veel mogelijk op hun eigen mening te baseren. Door het middelen van scores op overeenkomstige items zijn schaalscores berekend zodat er een betrouwbare schaal van psychologische controle voor adolescenten ($\alpha = .84$) en moeders ($\alpha = .80$) gecreëerd kon worden.

De Dark Triad bij adolescenten. De Dirty Dozen is een uit 12 items bestaande maat van de Dark Triad (Jonason & Webster, 2010). De vragenlijst bevat drie subschalen: machiavellisme ($\alpha = .81$, adolescenten; $\alpha = .73$, moeders), psychopathie ($\alpha = .76$, adolescenten; $\alpha = .76$, moeders) en narcisme ($\alpha = .85$, adolescenten; $\alpha = .85$, moeders). Elke subschaal bevat 4 items, met stellingen als ‘Ik ben geneigd anderen te manipuleren om mijn zin te krijgen’ (machiavellisme), ‘Ik ben geneigd om geen berouw te tonen’ (psychopathie), en ‘Ik wil dat anderen mij bewonderen’ (narcisme). Op een 9-punts Likertschaal konden deelnemers aangeven in hoeverre

zij het eens waren met de stellingen ($1 = \text{sterk mee oneens}$, $9 = \text{sterk mee eens}$). Schaalscores werden opnieuw berekend door scores op overeenkomstige items te middelen.

Agressie bij adolescenten. Directe en indirecte agressie werd gemeten met behulp van de uit 17 items bestaande Direct and Indirect Aggression Scales (Bjorkqvist, Lagerspetz, & Osterman, 1992). De items zijn verdeeld over twee subschalen: indirecte agressie (11 items) en directe agressie (6 items). Adolescenten konden op een 4-punts Likertschaal ($1 = \text{nooit}$, $4 = \text{heel vaak}$) aangeven hoe zij reageerden wanneer zij boos of kwaad waren op een ander, met stellingen als “Ik vertel roddels over de ander” (indirecte agressie), en “Ik ga slaan of schoppen” (directe agressie). Door het middelen van scores op overeenkomstige items kon een betrouwbare maat voor indirecte agressie ($\alpha = .78$) en directe agressie ($\alpha = .82$) gecreëerd worden.

Data-analyse

Allereerst is er gekeken of de data normaal verdeeld is. Outliers werden alléén verwijderd wanneer daar voldoende reden voor was. Uiteindelijk zijn er geen outliers verwijderd. Een gepaarde t-test werd uitgevoerd om de verschillen in scores op de Dark Triad en psychologische controle tussen adolescenten en moeders te berekenen. Om te bepalen of er sprake was van significante verschillen tussen psychologische controle en de Dark Triad persoonlijkheidstrekken, en psychologische controle en directe en indirecte agressie, werden correlatiecoëfficiënten berekend met behulp van de Spearman rho (ρ) voor correlaties. Ook de correlaties tussen directe en indirecte agressie en de trekken van de Dark Triad zullen zijn gerapporteerd. Om de verbanden tussen psychologische controle en de Dark Triad grondiger te onderzoeken, werden meervoudige regressieanalyses uitgevoerd, waarbij machiavellisme, psychopathie en narcisme in één model zaten en voor elkaar controleerden. Op deze manier werd voor elke trek de unieke variantie bepaald. Vervolgens werd een regressie uitgevoerd met psychologische controle waargenomen door adolescenten als afhankelijke variabele en de trekken van de Dark Triad bij adolescenten als

onafhankelijke variabelen. Dezelfde analyse werd ook uitgevoerd worden voor moeders, met psychologische controle waargenomen door moeders als afhankelijke variabele en de trekken van de Dark Triad bij adolescenten als onafhankelijke variabelen. Tot slot is een mediatieanalyse met directe en indirecte agressie uitgevoerd, om de invloed van deze variabelen op de relatie tussen psychologische controle en de trekken van de Dark Triad verder te onderzoeken. De mediatieanalyse werd uitgevoerd met Baron en Kenny's (1986) stappen voor mediatie. Bij stap 1 werd een regressie uitgevoerd met psychologische controle waargenomen door adolescenten als afhankelijke variabele en machiavellisme, psychopathie en narcisme als onafhankelijke variabelen. Vervolgens werd bij stap 2 directe en indirecte agressie geregresseerd op machiavellisme, psychopathie en narcisme. Tot slot is, om de unieke invloed van agressie te bepalen, een regressie uitgevoerd van psychologische controle waargenomen door adolescenten als afhankelijke variabele, en machiavellisme, psychopathie en narcisme en directe en indirecte agressie als onafhankelijke variabelen. Alle analyses werden getoetst tegen $\alpha = .05$ op 2-zijdig niveau.

Resultaten

Beschrijvende statistiek

De beschrijvende statistiek voor de relevante variabelen wordt weergegeven in Tabel 1.1 en 1.2. Een gepaarde *t*-test werd uitgevoerd om de verschillen in gemiddeldes in scores op machiavellisme, psychopathie, narcisme en psychologische controle tussen adolescenten en moeders te evalueren. Adolescenten bleken significant hoger te scoren op psychologische controle dan moeders, $t(322) = 2.20$, $p = .029$. Ook op de trekken machiavellisme, $t(321) = 11.39$, $p < .001$; psychopathie, $t(321) = 8.58$, $p < .001$ en narcisme $t(321) = 7.65$, $p < .001$ scoorden adolescenten gemiddeld significant hoger dan hun moeders.

Tabel 1.1

Beschrijvende Statistieken van Dark Triad trekken en Psychologische Controle gerapporteerd door Adolescente leerlingen van Belgische Middelbare Scholen

	<i>n</i>	Gemiddelde	Standaardafwijking	Range	
Machiavellisme	418	3.51	1.65	1.00	8.50
Psychopathie	418	2.97	1.53	1.00	9.00
Narcisme	418	4.64	1.77	1.00	8.75
Psychologische controle	415	2.15	0.81	1.00	5.00

Tabel 1.2

Beschrijvende Statistieken van Dark Triad trekken en Psychologische Controle gerapporteerd door Moeders

	<i>n</i>	Gemiddelde	Standaardafwijking	Range	
Machiavellisme	323	2.33	1.14	1.00	7.00
Psychopathie	323	2.04	1.17	1.00	8.00
Narcisme	323	3.74	1.65	1.00	8.75
Psychologische controle	324	1.98	0.62	1.00	4.50

Correlaties

Tabel 2 toont de correlaties van psychologische controle gerapporteerd door moeders en adolescenten met agressie en Dark Triad bij adolescenten. Alle trekken van de Dark Triad correleerden onderling positief, waarbij machiavellisme en narcisme het sterkste verband toonden. De eerste hypothese ondersteunend, bleken alle trekken van de Dark Triad positief significant gerelateerd aan psychologische controle. Psychopathie toonde voor zowel adolescenten als moeders een sterke positieve correlatie met psychologische controle. Hoewel het

verband tussen psychopathie en psychologische controle voor adolescenten het sterkst was, bleek voor moeders het verband tussen machiavellisme en psychologische controle sterker.

Indirecte en directe agressie vertoonden een sterk positief verband, wat het feit dat deze variabelen onderdeel uitmaken van hetzelfde construct, ondersteunt. Positieve correlaties zijn ook gevonden tussen psychologische controle en agressie, waarbij indirecte agressie voor beide groepen sterker correleerde met psychologische controle dan directe agressie. Ten slotte correleerden alle trekken van de Dark Triad positief met directe en indirecte agressie. Machiavellisme en narcisme vielen op vanwege de sterke correlaties met indirecte agressie, waarbij narcisme het sterkste verband vertoonde. Psychopathie correleerde daarentegen het sterkst met directe agressie.

Geconcludeerd kan worden dat een sterke correlatie bestaat tussen psychopathie en psychologische controle voor adolescenten en moeders. Daarnaast correleert psychologische controle gemeten bij moeders sterk met machiavellisme. Gezien de eveneens sterke correlaties van machiavellisme en narcisme met indirecte agressie, is het vooralsnog aannemelijk dat indirecte agressie een rol speelt in de relatie tussen psychologische controle en de Dark Triad.

RELATIE PSYCHOLOGISCHE CONTROLE EN DARK TRIAD PERSOONLIJKHEID ADOLESCENTEN

Tabel 2

Correlaties tussen Psychologische Controle en Agressie en Dark Triad bij Adolescenten (N = 322)

Variabele	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. Machiavellisme ^a	-	.509**	.551**	.214**	.447**	.201**	.266**
2. Psychopathie ^a		-	.283**	.233**	.231**	.234**	.260**
3. Narcisme ^a			-	.171**	.488**	.139*	.181**
4. Directe agressie ^a				-	.462**	.120*	.135*
5. Indirecte agressie ^a					-	.191**	.151**
6. Psychologische controle ^a						-	.301**
7. Psychologische controle ^m							-

*. Correlatie is significant op het 0.05 niveau

** . Correlatie is significant op het 0.01 niveau

^a rapportage door adolescent.

^m rapportage door moeder

Hiërarchische meervoudige regressies

Zoals te zien is in Tabel 2, correleren machiavellisme, psychopathie en narcisme onderling sterk met elkaar. Om de relatieve contributie van elke Dark Triad trek in het voorspellen van psychologische controle te bepalen, zijn hiërarchische meervoudige regressies zijn uitgevoerd. Steeds is gecontroleerd voor leeftijd en geslacht.

Tabel 3 toont onder andere de resultaten van de regressie van psychologische controle gerapporteerd door adolescenten op machiavellisme, psychopathie en narcisme. De trekken verklaarden gezamenlijk 8% van de variantie van psychologische controle. Psychopathie toonde een positief significant verband met psychologisch controle. Zowel machiavellisme als narcisme bleken niet significant als voorspellers van psychologische controle. Hier verschilt de regressieanalyse van de correlaties die zijn berekend voor psychologische controle met de Dark Triad persoonlijkheidstrekken. De correlaties bleken immers voor alle trekken significant.

RELATIE PSYCHOLOGISCHE CONTROLE EN DARK TRIAD PERSOONLIJKHEID ADOLESCENTEN

Tabel 3

Hiërarchische Meervoudige regressieanalyses van Psychologische Controle gerapporteerd door Adolescenten op de Dark Triad en Agressie (N = 412)

Variabele	Model 1			Model 2			Model 3		
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Geslacht ^a	-6.87	6.78	-.05	-7.18	6.6	-.05	-6.07	6.6	-.044
Leeftijd ^a	.11	.05	.11	.08	.05	.08	.09	.05	.08
Machiavellisme ^a				.05	.06	.05	.03	.07	.03
Psychopathie ^a				.17**	.06	.17**	.15**	.06	.15**
Narcisme ^a				.11	.06	.11	.09	.06	.09
Indirecte agressie ^a							.09	.07	.09
Directe agressie ^a							.00	.06	.00
<i>R</i> ²		.01			.08			.09	
ΔR^2		.01 ¹			.06 ²			.01 ³	

Notitie: Controle variabelen zijn geslacht en leeftijd.

^a Rapportage door adolescent.

¹ $\Delta R^2 = .014$

² $\Delta R^2 = .064$

³ $\Delta R^2 = .007$

p* < .05. *p* < .01. ****p* < .001.

Resultaten van de regressie van de door moeders gerapporteerde psychologische controle op machiavellisme, psychopathie en narcisme worden weergegeven in Tabel 4. De variabelen verklaarden gezamenlijk gemiddeld 10 % van de variantie van psychologische controle. Hiermee

verklaren de Dark Triad persoonlijkheidstrekken gemiddeld 2% meer van de variantie van psychologische controle gerapporteerd door moeders, dan van de variantie van psychologische controle gerapporteerd door adolescenten. Zowel machiavellisme als psychopathie waren positief gerelateerd aan psychologische controle, waarbij machiavellisme maar net significant was ($p = .045$). Psychopathie bleek de sterkste voorspeller en narcisme had geen significante invloed op psychologische controle. Dit in tegenstelling tot wat er gevonden is bij de eerder beschreven correlaties uit Tabel 2. Significante correlaties werden immers gevonden tussen psychologische controle en alle drie de trekken van de Dark Triad.

De zojuist gerapporteerde resultaten bevestigen de eerste hypothese gedeeltelijk. Resultaten voor zowel adolescenten als moeders tonen een positief verband tussen psychopathie en psychologische controle. Daarnaast werd er voor moeders ook een positieve relatie tussen machiavellisme en psychologische controle gevonden. Hoewel de verschillen klein zijn, blijken de gevonden effecten van de Dark Triad persoonlijkheidstrekken sterker voor psychologische controle gerapporteerd door moeders dan voor psychologische controle gerapporteerd door adolescenten.

Tabel 4

Hiërarchische Meervoudige regressieanalyses van Psychologische Controle gerapporteerd door Moeders op de Dark Triad (N = 321)

Variabele	Model 1			Model 2			Model 3		
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Geslacht ^a	9.19	7.68	.07	8.59	7.40	.06	8.98	7.41	.07
Leeftijd ^a	.072	.06	.06	.04	.06	.04	.04	.06	.03
Machiavellisme ^a				.15*	.07	.15	.15*	.08	.15
Psychopathie ^a				.19**	.07	.18	.17*	.07	.16
Narcisme ^a				.05	.06	.05	.06	.07	.06
Indirecte agressie ^a							.12	.07	.11
Directe agressie ^a							-.07	.08	-.06
R^2		.01			.1			.11	
ΔR^2		.01			.09			.01	

Notitie: Controle variabelen zijn geslacht en leeftijd.

* $p < .05$. ** $p < .01$.

^aRapportage door adolescent.

Mediatieanalyses

Om te testen of de relatie tussen psychologische controle en machiavellisme, psychopathie en narcisme verklaard kan worden door agressie bij adolescenten, is een mediatieanalyse met behulp van de stappen voor mediatie van Baron en Kenny (1986) uitgevoerd. Bij de analyses werden leeftijd en geslacht opnieuw tot de controlevariabelen gerekend.

Resultaten van de eerste stap van de mediatieanalyse, de regressie van psychologische controle op machiavellisme, psychopathie en narcisme, zijn terug te vinden in Tabel 3 en 4. Zoals reeds eerder vermeld, is een positief verband tussen psychopathie en psychologische controle voor zowel adolescenten als moeders gevonden. Daarnaast had machiavellisme een positief effect op psychologische controle gerapporteerd door moeders, wat sterker was dan het effect van psychopathie.

Om te bepalen of de Dark Triad eveneens een effect heeft op agressie, zijn bij de tweede stap regressies van indirecte en directe agressie op machiavellisme, psychopathie en narcisme uitgevoerd. Machiavellisme, psychopathie en narcisme waren alle drie positief gerelateerd aan indirecte agressie. Narcisme ($\beta = .26$, $SE = .05$, $p < .001$) toonde het sterkste verband met indirecte agressie, gevolgd door machiavellisme ($\beta = .22$, $SE = .06$, $p < .001$) en psychopathie ($\beta = .13$, $SE = .05$, $p = .013$). In tegenstelling tot wat we bij indirecte agressie vonden, bleken niet alle persoonlijkheidskenmerken van de Dark Triad significant gerelateerd aan directe agressie. Alleen voor psychopathie werd een positief verband met directe agressie gevonden ($\beta = .28$, $SE = .06$, $p < .001$). Machiavellisme ($\beta = .08$, $SE = .06$, $p = .19$) en narcisme ($\beta = .04$, $SE = .06$, $p = .44$) waren geen significante voorspellers.

Als laatste werd bekeken in hoeverre de relatie tussen de Dark Triad persoonlijkheidstrekken en psychologische controle veranderde wanneer indirecte en directe agressie aan het model werden toegevoegd. De verwachting was dat agressie het verband tussen de Dark Triad en psychologische controle zou mediëren. Hiervoor werd een regressie uitgevoerd van psychologische controle op de Dark Triad persoonlijkheidstrekken en indirecte en directe agressie. Zelfs wanneer indirecte en directe agressie aan het model werden toegevoegd, bleef psychopathie een significant deel van de variantie van de door adolescenten gerapporteerde psychologische controle verklaren. Wanneer we het resultaat van deze analyse vergeleken met

het resultaat van de regressie van psychologische controle op de Dark Triad zonder agressie, viel dat de sterkte van het effect van psychopathie met 11,76% is afgenomen. Kort gezegd, het verband tussen psychopathie en psychologische controle was minder sterk wanneer voor indirecte en directe agressie werd gecontroleerd. Machiavellisme en narcisme bleken ook wanneer gecontroleerd werd voor indirecte en directe agressie, geen significante invloed te hebben op psychologische controle.

Eenzelfde regressieanalyse werd uitgevoerd voor psychologische controle gerapporteerd door moeders. Opnieuw verklaarden indirecte en directe agressie geen significant gedeelte van het effect van de Dark Triad op psychologische controle. Hoewel de sterkte van het effect voor machiavellisme niet veranderde wanneer gecontroleerd werd voor agressie, verminderde de sterkte van het effect van psychopathie. De effecten van de Dark Triad trekken lagen echter nog altijd hoger voor psychologische controle gerapporteerd door moeders, dan voor psychologische controle gerapporteerd door adolescenten. Na toevoeging van directe en indirecte agressie aan het model, bleek de sterkte van verband tussen psychopathie en psychologische controle met 10,5 % afgenomen. Dit resultaat komt overeen met het verband dat eerder gevonden is tussen psychopathie en psychologische controle gerapporteerd door adolescenten. Kortom, er bestaat een relatie tussen psychopathie en psychologische controle, die zelfs met toevoeging van indirecte en directe agressie als mediërende variabelen, significant is.

Deze laatste stap van de mediatieanalyse toonde aan dat agressie geen significante rol speelde in de relatie tussen de Dark Triad en psychologische controle. Zowel indirecte als directe agressie konden het effect van psychopathie op psychologische controle niet verklaren.

Discussie

In deze studie is de relatie tussen psychologische controle door moeders en de Dark Triad persoonlijkheidskenmerken machiavellisme, psychopathie en narcisme, onderzocht. Tevens is

bekeken of agressie het verband geheel of gedeeltelijk zou verklaren. Een positief verband werd verwacht tussen psychologische controle door moeders en Dark Triad persoonlijkheidstrekken bij adolescenten. De gevonden resultaten bevestigen de eerste hypothese gedeeltelijk. Zoals in Tabel 2 te zien is, zijn de verbanden tussen de Dark Triad en psychologische controle gerapporteerd door zowel adolescenten als moeders positief en significant. Resultaten van de regressies (Tabel 3 & 4) geven echter alleen een positief significant verband weer tussen psychopathie en psychologische controle gerapporteerd door adolescenten en moeders. Daarnaast toont Tabel 4 een positieve relatie tussen machiavellisme en psychologische controle gerapporteerd door moeders. Een verklaring voor dit resultaat wordt geopperd door McHoskey, Worzel & Szyarto (1998) die machiavellisme omschrijft als een lichtere vorm van psychopathie die voorkomt binnen gezonde populaties. Dit lijkt aannemelijk, omdat de steekproef waar dit onderzoek mee gewerkt heeft ook uit gezonde individuen bestaat. Waarom het verband tussen machiavellisme en psychologische controle alleen voor moeders is gevonden, wordt hiermee echter niet verklaard. Daarnaast is het verband niet sterk, en maar net significant. Om deze redenen zullen we vooral de verklaringen voor het gevonden resultaat voor psychopathie bespreken.

Dat de resultaten van de correlaties verschillen van de resultaten uit de regressies, kan verklaard worden door het feit dat bij de regressies de drie trekken van de Dark Triad in één model zijn gezet. Het zou zo kunnen zijn dat de gedeelde variantie tussen machiavellisme, psychopathie en narcisme zorgt voor significante correlaties, maar dat eigenlijk alleen psychopathie en machiavellisme significante voorspellers zijn wanneer de trekken voor elkaar controleren. Deze gedachte wordt ondersteund door het feit dat de trekken van de Dark Triad kenmerken als manipulatief gedrag en een gebrek aan empathie delen, wat de sterke onderlinge correlaties verklaart (Jones & Figueredo, 2013).

RELATIE PSYCHOLOGISCHE CONTROLE EN DARK TRIAD PERSOONLIJKHEID ADOLESCENTEN

Hoewel adolescenten gemiddeld hoger scoren op machiavellisme, psychopathie, narcisme en psychologische controle, bleek dat de verbanden tussen de Dark Triad en psychologische controle sterker waren bij de psychologische controle gerapporteerd werd door moeders, dan door adolescenten. Na toevoeging van indirecte en directe agressie werd de sterkte van het verband weliswaar voor beide groepen minder, maar desondanks bleef het effect dat gevonden is voor moeders sterker dan het effect voor adolescenten. Hier valt echter tegenin te brengen dat deze verschillen klein waren. De trekken van de Dark Triad verklaarden gezamenlijk slechts 2% meer van de psychologische controle gerapporteerd door moeders, dan de psychologische controle gerapporteerd door adolescenten, ook wanneer indirecte en directe agressie aan het model werden toegevoegd.

Een verklaring voor de gevonden verschillen kan worden herleid uit de zwakke correlatie tussen psychologische controle gerapporteerd door adolescenten en psychologische controle gerapporteerd door moeders. Dit zou erop kunnen duiden dat moeders en adolescenten psychologische controle anders interpreteren of waarnemen, met als gevolg dat de verbanden met de Dark Triad ook verschillend zijn.

Deze studie is de eerste die onderzoek doet naar de relatie tussen psychologische controle en machiavellisme, psychopathie en narcisme. Het koppelen van de gevonden resultaten aan eerder onderzoek is daardoor lastig. Daarnaast is er gebruik gemaakt van een cross-sectioneel design, waardoor causaliteit niet vast te stellen is. Studies naar de relatie tussen opvoedingsstijlen van ouders en het ontstaan van psychopathologie lijken echter wel ondersteunend voor de bevindingen van dit onderzoek. Eén longitudinale studie onder Spaanse adolescenten toonde dat een autoritaire opvoeding door de ouders positief gerelateerd was aan de ontwikkeling van psychopathische gedragskenmerken (López-Romero, Romero, & Gómez-Fraguela, 2014). Daarnaast rapporteerden Gao, Raine, Chan, Venables en Mednick (2010) dat een gebrek aan zorg

door de moeder op 3-jarige leeftijd geassocieerd was met het ontstaan van een psychopathische persoonlijkheid op de leeftijd van 28 jaar.

De gevonden relatie tussen psychologische controle en psychopathie zou verklaard kunnen worden vanuit het idee dat psychologische controle het gevoel van eigenwaarde aantast (Boudreault-Bouchard et al. 2013). Zoals eerder beschreven, wordt psychopathie onder andere gekenmerkt door een hoog gevoel van eigenwaarde. Daarnaast blijkt dat individuen met gedragskenmerken van psychopathie een instabieler gevoel van eigenwaarde hebben (Falkenbach, Howe & Falki, 2013). Het positieve verband tussen psychologische controle en psychopathie kan betekenen dat psychologische controle leidt tot meer psychopathie bij adolescenten. Het dus aannemelijk dat psychologische controle het gevoel van eigenwaarde van adolescenten ondermijnt, met als gevolg dat zij psychopathisch gedrag gaan vertonen. Dit is echter slechts een mogelijke verklaring, verder onderzoek is nodig om uitsluitsel te geven over de waarachtigheid van deze redenering.

Omdat psychopathie de sterkste relatie heeft met psychologische controle, zou het kunnen zijn dat psychopathie een kenmerk bezit welke niet of nauwelijks aanwezig is bij machiavellisme en narcisme. Volgens Rauthmann (2012) wordt psychopathie gezien als de meest uitgesproken en duistere trek van de Dark Triad. Maar wat is het dan, dat deze trek onderscheid van machiavellisme en narcisme? Hare (2003) stelt dat psychopathie net als de andere twee trekken gekenmerkt wordt door manipulatief gedrag en agressiviteit. Bij psychopaten heeft dit gedrag echter een meer anti-sociale oorsprong. Bovendien gebruiken zij deze vormen van gedrag vaker voor het bereiken van doelen op de korte termijn (Jones & Figueredo, 2013). Inderdaad, eerdere studies beschrijven psychopathie als de trek die het meest geassocieerd is met agressief gedrag (Porter & Woodworth, 2006). Echter, ook narcisme (Bushman & Baumeister, 1998; Barry et al., 2007; Kerig & Stellwagen, 2010) en machiavellisme (Kerig & Stellwagen, 2010; Muris et al.,

2013) worden gekoppeld aan agressie. De huidige studie ondersteunt deze bevindingen. Alle drie de trekken bleken positief gerelateerd aan indirecte agressie, psychopathie was de enige trek die significant geassocieerd was met directe agressie. Machiavellisten gebruiken vormen van indirecte agressie om de eigen materiële behoeften te vervullen. Voor psychopathie kan het verband met agressie verklaard worden vanuit het idee dat individuen die hoog scoren op gedragstrekken van psychopathie een instabiel gevoel van eigenwaarde hebben, wat zich uit in agressief gedrag (Falkenbach et al., 2013). Ook voor narcisten kan het verband verklaard worden vanuit hun hoge gevoel van eigenwaarde. Persoonlijke beledigingen of kritiek door anderen worden door narcisten als een bedreiging voor hun eigenwaarde gezien, met als gevolg dat zij met agressief gedrag zullen reageren (Kerig & Stellwagen, 2010).

In de huidige studie bleek, geheel tegen de verwachting in, het verband tussen psychopathie en psychologische controle gerapporteerd door adolescenten en moeders en het verband tussen machiavellisme en psychologische controle gerapporteerd door moeders, niet verklaard te worden door directe of indirecte agressie. Een verklaring voor de gevonden relatie tussen psychologische controle en psychopathie, moet dus gezocht worden in een ander aspect van psychopathie dan agressie. Mogelijk speelt een genetische component een rol. In één longitudinale studie leidde een genetische bepaalde psychopathische persoonlijkheid bij kinderen met leeftijden van 9 en 10 jaar tot een negatieve opvoeding door ouders met dezelfde kinderen met de leeftijden van 14 en 15 jaar (Tuvblad, Bezdjian, Riane, & Baker, 2013). Ook deze verklaring is echter een suggestie. Eerder onderzoek heeft tot op heden nog niet gekeken naar verbanden tussen alle drie de trekken en aspecten van opvoeding. Dergelijk onderzoek is echter noodzakelijk om te bepalen welke factoren bij psychopathie uniek zijn ten opzichte van de andere trekken in relatie tot psychologische controle. Wellicht moet de verklaring gezocht worden in de anti-sociale of genetische oorsprong van het manipulatieve gedrag dat bij deze trek hoort.

De huidige resultaten kunnen praktische implicaties hebben voor interventie en preventie. Psychopathie bij volwassenen wordt geassocieerd met een groter risico op ernstig agressief gedrag. Volwassen psychopaten falen vaak in behandeling en zijn daardoor zeer vatbaar voor terugvallen in hun gewelddadige en antisociale gedragspatroon (Hare, 2003). Zowel de huidige studie als eerdere studies (Gao et al., 2010; López-Romero et al., 2013) hebben aangetoond dat kenmerken van psychopathie ook al voorkomen bij adolescenten en kinderen. Therapeutische programma's gericht op het versterken van de communicatie tussen moeder en kind en het beperken van psychologische controle, zouden kunnen helpen bij het verminderen van het ontstaan van kenmerken van psychopathie in de kindertijd en daarmee de ontwikkeling van psychopathische stoornissen in de volwassenheid voorkomen. In een 2 jaar durende follow-up studie ondergingen 141 criminele adolescenten met kenmerken van psychopathie een intensieve behandeling die gekenmerkt werd door assessments, individuele en collectieve psychotherapie en crisisinterventie. Resultaten van de studie toonden aan dat adolescenten die deze therapie ondergingen, gedurende 2 jaar na de behandeling minder vaak en minder snel terugvielen in hun criminele gedragspatroon dan adolescenten die reguliere therapie kregen (Caldwell, Skeem, Salekin & Van Rybroek, 2006). Ondanks deze veelbelovende potentiële praktische implicaties, moet in acht genomen worden dat dit onderzoek een aantal beperkingen kent.

Een beperking is dat de steekproef die is gebruikt in deze studie uit een groep gezonde adolescenten van middelbare scholen in België bestond. Wellicht zal eenzelfde onderzoek bij bijvoorbeeld een groep criminele adolescenten resulteren in sterkere verbanden tussen de trekken van de Dark Triad en psychologische controle. Een tweede beperking is dat de Dark Triad gemeten bij moeders niet is meegenomen in de analyses. McKinney & Milone (2012) hebben reeds aangetoond dat psychopathologie bij ouders gerelateerd is aan psychopathologie bij adolescenten. Wellicht kan de aanwezigheid van machiavellisme, psychopathie en narcisme een

grote rol spelen in het wel of niet voorkomen van deze trekken bij de adolescenten.

Vervolgstudies zouden moeten uitwijzen of de aanwezigheid van deze trekken bij ouders inderdaad van invloed is op het ontstaan van Dark Triad persoonlijkheidskenmerken bij adolescenten.

Een ander interessant onderwerp voor vervolgstudie is het verband tussen de Dark Triad en psychologische controle gerapporteerd door moeders én vaders. Voorgaande studies naar psychologische controle hebben het effect van geslachtsverschillen reeds aangetoond (Kuppens et al., 2009; Murray et al., 2013b). In één studie naar de relatie tussen psychologische controle en agressie concludeerden de onderzoekers dat als één ouder dominant is in psychologische controle, de slechte relatie die de adolescent deelt met de ouder van het tegengestelde geslacht het risico op agressie zal doen toenemen (Murray et al., 2013b).

Naast de zojuist genoemde limitaties, heeft dit onderzoek heeft ook een aantal sterkte punten. Ten eerste is deze studie één van eersten die de relatie tussen psychologische controle en machiavellisme, psychopathie en narcisme grondig heeft onderzocht. Tot noch toe is voornamelijk onderzoek gedaan naar de relatie tussen psychologische controle en agressie of negatieve emoties. Een ander sterk punt van het huidige onderzoek is de steekproefgrootte. De steekproefgrootte van 421 moeder-adolescentkoppels is voldoende groot om te spreken van een betrouwbare steekproef. Daarnaast is er voor het meten van psychologische controle gebruik gemaakt van rapportage door zowel moeders als adolescenten, wat zorgt voor betrouwbaardere resultaten dan wanneer bijvoorbeeld alleen rapportage door adolescenten in het onderzoek zou zijn meegenomen.

Samenvattend kunnen we stellen dat de hypothesen van dit onderzoek slechts gedeeltelijk bevestigd zijn. Psychopathie had een positief verband met psychologische controle gerapporteerd door adolescenten en moeders, en daarnaast was machiavellisme positief gerelateerd aan

psychologische controle gerapporteerd door moeders. Positieve, significante verbanden zijn gevonden tussen indirecte agressie en alle drie de trekken van de Dark Triad, en directe agressie en psychopathie. Indirecte en directe agressie bleken de relatie tussen psychologische controle en de Dark Triad echter niet te mediëren. Toekomstig onderzoek zal dus moeten onderzoeken welke factoren de gevonden relatie wel kunnen verklaren.

Het is belangrijk de bevindingen van dit onderzoek met enige voorzichtigheid te interpreteren. Deze studie is immers de eerste die specifiek de relatie tussen psychologische controle en de Dark Triad onderzocht heeft. Vervolgstudies zijn nodig om een duidelijker beeld te krijgen van de rol van opvoeding bij het ontstaan van machiavellisme, psychopathie en narcisme bij adolescenten en welke mechanismen ten grondslag liggen aan het verband tussen psychologische controle en de psychopathie.

Referenties

- Albrecht, A.K., Galambos, N.L., & Jansson, S.M. (2007). Adolescents' internalizing and aggressive behaviors and perceptions of parents' psychological control: A examining of direction of effects. *Journal of Youth and Adolescence*, *36*, 673 – 684.
- Aunola, K., Tolvanen, A., Viljaranta, J., & Nurmi, J. (2013). Psychological control in daily parent-child interactions increases children's negative emotions. *Journal of Family Psychology*, *27*, 453 – 462.
- Barber, B.K. (Ed.). (2002). *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Baron, R.M., & Kenny, D.A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, *6*, 1173 – 1182.
- Barry, C.T., Frick, P.J., Adler, K.K., & Grafeman, S.J. (2007). The predictive utility of narcissism among children and adolescents: Evidence for a distinction between adaptive and maladaptive narcissism. *Journal of Children and Family Studies*, *16*, 508 – 521.
- Bebes, A., Samarova, V., Shilo, G., & Diamond, G.M. (2013). Parental acceptance, parental psychological control and psychological symptoms among sexual minority adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, DOI 10.1007/s10826-013-9897-9.
- Bjorkqvist, K., Lagerspetz, K. M. J., & Osterman, K. (2002). The direct and indirect aggression scales. *Vasa, Finland: Abo Akademi University, Department of Social sciences*.
- Boudreault- Bouchard, Dion. J., Hains, J., Vandermeerschen, J., Laberge, L., & Perron, M. (2013). Impact of parental emotional support and coercive control on adolescents' self-esteem and psychological distress: Results of a four-year longitudinal study. *Journal of Adolescence*, *36*, 695 – 704.

- Bushman, B.J., & Baumeister, R.F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of Personality and Social Psychology*, *75*, 219 – 229.
- Caldwell, M., Skeem, J., Salekin, R., & Rybroek, G. (2006). Treatment response of adolescent offenders with psychopathy features: A 2-year follow-up. *Criminal Justice and Behavior*, *33*, 571 – 596.
- Falkenbach, D.M., Howe, R., & Falki, M. (2013). Using self-esteem to disaggregate psychopathy, narcissism, and aggression. *Personality and Individual Differences*, *54*, 815 – 820.
- Gao, Y., Raine, A., Chan., F., Venables, P.H., & Mednick, S.A. (2010). Early maternal and paternal bonding, childhood physical abuse and adult psychopathic personality. *Psychological Medicine*, *40*, 1007 – 1016.
- Haan, de, A.D., Soenens, B., Dekovic, M., & Prinzie, P. (2013). Effects of childhood aggression on parenting during adolescence: the role of parental psychological need satisfaction. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *42*, 393 – 404.
- Hare, R.D. (2003). The Hare Psychopathy Checklist – Revised (PCL-R), 2nd edn. Multi-Health Systems : Toronto, Canada.
- Horton, R.S., Bleau, G., & Drwecki, B. Parenting narcissus: What are links between parenting and narcissism? (2006). *Journal of Personality*, *74*, 345 – 376.
- Jonason, P.K., & Krause, L. (2013). The emotional deficits associated with the Dark Triad traits: Cognitive empathy, affective empathy, and alexithymia. *Personality and Individual Differences*, *55*, 532 – 537.
- Jonason, P.K., & Webster G.D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the Dark Triad. *Psychological Assessment*, *22*, 420 – 432.

- Jones, D.N., & Figueredo A.J. (2013). The core of darkness: Uncovering the heart of the Dark Triad. *European Journal of Personality, 27*, 521 – 531.
- Kerig, P.K. & Stellwagen, K.K. (2010). Roles of callous-unemotional traits, narcissism, and machiavellianism in childhood aggression. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 32*, 343 – 352.
- Kuppens, S., Laurent, L., Heyvaert, M., & Onghena, P. (2013). Associations between parental psychological control and relational aggression in children and adolescents: a multilevel and sequential meta-analysis. *Developmental Psychology, 9*, 1697 – 1712.
- Kuppens, S., Grietens, H., Onghena, P., & Michiels, D. (2009). Relations between parental psychological control and childhood relational aggression: Reciprocal in nature? *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 38*, 117 – 131.
- López-Romero, L., Romero, E., & Gómez-Fraguela, J.A. (2014). Delving into callous-unemotional traits in a Spanish sample of adolescents: Concurrent correlates and early parenting precursors. *Journal of Child and Family Studies*, DOI 10.1007/s10826-014-9951-2
- Loukas, A., Paulos, S.K., & Robinson, S. (2005). Early adolescent social and overt aggression: Examining the roles of social anxiety and maternal psychological control. *Journal of Youth and Adolescence, 34*, 335 – 345.
- McHoskey, J.W., Worzel, W., & Szyarto, C. (1998). Machiavellianism and psychopathy. *Journal of Personality and Social Psychology, 74*, 192–210.
- McKinney, C., & Milone, M.C. (2012). Parental and late adolescent psychopathology: Mothers may provide support when needed most. *Child Psychiatry & Human Development, 43*, 767 – 760.
- Muris, P., Meesters, C., & Timmermans, A. (2013). Some youths have a gloomy side: correlates

of the Dark Triad personality traits in non-clinical adolescents. *Child Psychiatry and Human Development*, 44, 658 – 665.

Murray, K.W., Haynie, D.L., Howard, D.E., Cheng, T.L., & Simons – Morton, B. (2013a).

Adolescent reports of aggression as predictors of perceived parenting behaviors and expectations. *Family Relations*, 62, 637 – 648.

Murray, K.W., Dwyer, K.M, Rubin, K.H., Knighton-Wisor, S., & Booth-LaForce, C. (2013b).

Parent-Child relationships, parental psychological control, and aggression: Maternal and paternal relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, DOI 10.1007/s10964-013-0019-1.

Nelson, D.A., Yang, C., Coyne, S. M., Olsen, J.A., & Hart, C.H. (2013). Parental psychological

control dimensions: connections with Russian preschoolers' physical and relational aggression. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 34, 1 – 8.

Nelson, D.A., & Coyne, S.M. (2009). Childrens' intent attributions and feelings of distress:

Associations with maternal and paternal parenting practices. *Journal of Abnormal Child Psychology* 37, 223 – 237.

Paulhus, D.L., & Williams, K.M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism,

machiavellianism and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556 – 563.

Porter, S., & Woodworth, M. (2006). Psychopathy and aggression. In C. J. Patrick (Ed.),

Handbook of psychopathy (pp. 481–494). New York, NY: Guilford Press.

Rauthmann, J.F. (2012). The Dark Triad and Interpersonal Perception: Similarities and

Differences in the Social Consequences of Narcissism, Machiavellianism and Psychopathy. *Social Psychological and Personality Science*, 3, 487 – 496.

Schleider, J.L., Vélez, C.E., Krause, E.D. & Gillham, J. (2014). Perceived psychological control

and anxiety in early adolescents: The mediating role of attributional style. *Cognitive*

Therapy and Research, 38, 71 – 81.

Soenens, B., Beyers, W., Vansteenkiste, M., Sierens, E., Luyckx, K., & Goossens, L. (2004). The “gross anatomy” of parenting styles in adolescence: Three or four dimensions? Paper presented at the 18th biennial meeting of the International Society for the Study of Behavioural Development (ISSBD), Ghent, Belgium, July.

Steeger, C.M., & Gondoli, D.M. (2013). Mother-adolescent conflict as a mediator between adolescent problem behaviors and maternal psychological control. *Developmental Psychology*, 49, 804 – 814.

Stone, L.L., Otten, R., Janssens, J.M.A.M., Soenens, B., Kuntsche, E., & Engels, R.C.M.E. (2013). Does parental psychological control relate to internalizing and externalizing problems in childhood? An examination using the Berkeley Puppet Interview. *International Journal of Behavioral Development*, 37, 309 – 318.

Tuvblad, C., Bezdjian, S., Riane, A., & Baker, L.A. (2013). Psychopathic personality and negative Parent – to – child affect: A longitudinal cross-lag twin study. *Journal of Criminal Justice*, 41, 331 – 341.

Wijsbroek, S.A.M, Hale, W.W., III, Raaijmakers, Q.A.W., & Meeus, W.H.J. (2011). The direction of effects between perceived parental behavioral control and psychological control and adolescents’ self-reported GAD and SAD symptoms. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 20, 361 – 371.